

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Tábor 22.4.2013
čj. SRS 022708/2013

Oblastní odbor SRS
Purkyňova 2533
390 02, Tábor

Zpráva č. 4 oblastního odboru TÁBOR o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 15.4.–21.4.2013

1. Počasí

V průběhu 16. týdne došlo k velmi výraznému oteplení, od pondělí do čtvrtka se postupně zvyšovaly teploty (18.4. padly teplotní rekordy staré bezmála 80 let, bylo naměřeno 25-26 °C), bylo převážně jasno a slunečno, ranní teploty se pohybovaly od 4,5 °C až k 12 °C, odpolední vystupovaly k "letním" hodnotám. V noci z 18.4. na 19.4., vlivem přílivu oblačnosti, došlo k prudkému ochlazení o cca 10° C (až na 10 až 13 °C) a k dešťovým srážkám. Víkend byl relativně chladný.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Oteplení nastartovalo růst a regeneraci rostlin. Jarní práce jsou v plném proudu. Probíhá příprava půdy, setí ječmene jarního, máku setého a začíná sázení raných brambor. V ozimých obilninách probíhá postemergentní chemická ochrana proti plevelům, aplikace regulátorů růstu a přihnojování. Většina porostů řepky ozimé byla ošetřena proti krytonoscům společně s přihnojováním.

Od dubna letošního roku jsou zjišťovány zvýšené stavy **hraboše polního**. Došlo k jeho migraci především do porostů víceletých píceň a lokálně i ozimých obilovin a řepky olejky. Dlouhodobě sledované populace hraboše polního ve vymezeném území vykazují střední až silné výskyty. Ve srovnání s minulými lety byl na jaře 2013 zaznamenán výrazný nárůst populace hraboše polního.

Početnost hraboše polního zjišťujeme metodou podle počtu výhrabků z nor a podle počtu tzv. užívaných nor, tj. podle nor, v nichž je do vchodu zatažena čerstvá potrava, trus nebo byl v jejím ústí spatřen hraboš. Ve zvolené plodině uskutečnime 4 průchody, každý o délce 100 m (tj. 70 dvojkroků) a šířce 2,5 m. Součet nor s výhrabky ze 4 průchodů násobíme 10. Výsledky sečteme. Hodnota středního výskytu pro jaro je 50-200 výhrabků z nor a užívaných nor.

Ošetření se provádí povolenými přípravky podle pokynů uvedených na etiketách. Přípravky je možné vyhledat na webových stránkách SRS na tomto odkazu: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/Vyhledavani.aspx?type=0&vyhledat=A&stamp=1366698438374>. Přípravky se nesmí dostat do vodních zdrojů.

Zároveň upozorňujeme na povinnost podle § 51, odst. 1, písm. b) zákona č. 326/2004 v platném znění, že fyzické nebo právnické osoby, které při podnikání používají přípravky ve venkovním prostředí, nesmí aplikovat přípravky, které jsou podle povolení označeny jako přípravky pro hubení hlodavců (rodenticidy) na pozemku, který je součástí honitby, pokud nebyla tato aplikace oznámena oprávněnému uživateli honitby a rostlinolékařské

správě, a to nejpozději 3 dny před zahájením aplikace přípravku. Hlášení o aplikaci je na pracoviště Státní rostlinolékařské správy možné zaslat e-mailem. Dotčení uživatelé honitby jsou povinni se vzájemně prokazatelným způsobem informovat o jimi přijatých opatřeních k ochraně zvěře, odpovídajících místním poměrům, zejména se zřetelem k porostům navštěvovaným zvěří, místům určeným ke krmení zvěře, druhům zvěře a způsobu informování o době aplikace přípravků, jejichž použití je nebezpečné nebo zvlášť nebezpečné pro suchozemské obratlovce. Příslušný orgán Státní rostlinolékařské správy může nejpozději 24 hodin před zahájením aplikace přípravku stanovit zvláštní podmínky pro její provádění. Stanovení těchto podmínek není rozhodnutím podle správního řádu.

OBILNINY

Porosty obilnin po oteplení a dešťových srážkách začaly velmi dobře regenerovat.

PŠENICE OZIMÁ (RF 23-29 BBCH)

Porosty pšenic se nacházejí v růstové fázi od třetí do deváté viditelné odnože.

První slabý výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis* f. sp. *tritici*)** na listech byl pozorován v okrese Písek (Strážovice u Mirotic, 18.4.).

Zjišťování výskytu padlí pšenice se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě.

Signalizujeme zahájení ošetření proti padlí pšenice u pozemků při 10% a vyšším napadení rostlin, obvykle v růstové fázi 25 - 32. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

První výskyt pyknid **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** na listech byl zjištěn v okrese Strakonice (Katovice, 17.4.). Slabý výskyt byl zjištěn v okrese Jindřichův Hradec (Řípec, 16.4.). Infekce se vyskytuje především na starých fyziologicky odumírajících listech.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 a 37 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. V RF 51 se ve vzorku střídavě odebere 3. a 4. list shora. Ošetření se doporučuje od 12 až 50 % listů s výskytem pyknid.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51 (metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Hraboš polní (*Microtus arvalis*) střední výskyt byl zjištěn v okrese Jindřichův Hradec (Řípec, 16.4.), slabé výskyty byly pozorovány v okrese Pelhřimov (Černov, 15.4.), Tábor (Záhostice, 15.4., Březnice u Bechyně, 17.4.), Pelhřimov (Hněvkovice u Humpolce, 16.4.), Jihlava (Velký Beranov, 18.4.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

JEČMEN OZIMÝ (RF 25–29 BBCH)

Porosty ozimých ječmenů se pohybují od fáze páté viditelné odnože do devíti viditelných odnoží.

První výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Fusarium spp.*)** na pochvách listů byl zaznamenán v okrese Jindřichův Hradec (Pleše, 18.4.).

Při úhlopříčném průchodu porostem se hodnotí 20 rostlin. Rostlina se vyryje i s kořeny, z každé rostliny se vybere jedna odnož a hodnotí se poškození bazální části, především zahnědlé skvrny v místě přechodu mezi nadzemní a podzemní částí.

Účinnou ochranou je snížení podílu ozimých obilnin v osevním postupu-setí obilnin 1x za tři roky, pozdější setí a aplikace růstových regulátorů, které redukuje ztráty případným polehnutím. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů účinných i na listové choroby ve fázi BBCH 30-32.

Padlí ječmene (*Blumeria graminis*) první výskyt na listových čepelích a pochvách ve slabé intenzitě byl zaznamenán v okrese Tábor (Pořín, 18.4.) a Písek (Boudy, 18.4.). Slabý výskyt této choroby byl zaznamenán v okrese Tábor (Hodonice, 18.4.).

Zjišťování výskytu padlí ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě.

Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Obvykle od růstové fáze 30 BBCH.

Střední výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** na odnožích pozorován v okrese Jindřichův Hradec (Pleše, 18.4., Řípec, 16.4.), Třebíč (Dalešice, 17.4.). Slabý výskyt této choroby pozorován v okrese Tábor (Hodonice, 18.4., Pořín, 18.4.) a Strakonice (Střela, 17.4.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu.

Zahájení ošetření proti spále ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, zpravidla od růstové fáze 37. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyt **tyfulové plísnovitosti obilnin (*Typhula incarnata*)** na listech zaznamenán v okrese Jihlava (Velký Beranov, 18.4.) a slabý výskyt v okrese Jindřichův Hradec (Pleše, 18.4.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu.

Preventivní ochranou je použití mořeného osiva, podpora rychlé regenerace porostů na jaře dusíkatou výživou, použitím regulátorů růstu k podpoře odnožení, popřípadě vláčení silně napadených porostů. Moření osiva.

Střední výskyt **sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** na listech pozorován v okrese Strakonice (Střela, 17.4.).

Zjišťování výskytu sítovité skvrnitosti ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu (sítované hnědé skvrny na listech) na listové čepeli a pochvě.

Zahájení ošetření proti sítovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, od růstové fáze 30. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

První slabý výskyt dospělců **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)** pozorován v okrese Jihlava (Velký Beranov, 18.4.).

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylíhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylíhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více jak 50 % larev.

Hraboš polní (*Microtus arvalis*) slabý výskyt pozorován v okrese Tábor (Hodonice, 15.4., Pořín, 15.4.) a v okrese Pelhřimov (Boudy, 15.4.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (19-31 BBCH)

Porosty řepky jsou ve fázi devíti a více vyvinutých listů až po 1. internodium viditelné. Porosty řepky po oteplení začaly dobře regenerovat a zahájily prodlužovací růst. V uplynulém týdnu byl vzhledem k oteplení zaznamenán nálet stonkových krytonosců téměř na všech pozorovacích bodech. Většina porostů byla ošetřena spolu s přihnojením.

Fomové černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*) slabé výskyty byly zaznamenány v okrese Jihlava (Velký Beranov, 15.4.), Písek (Lučkovice, 15.4.), Třebíč (Zárubice, 17.4.).

Pozorování fomového černání stonků řepky se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Slabý výskyt **plísňě zelné (*Peronospora parasitica*)** byl pozorován v okrese Jihlava (Velký Beranov, 15.4.).

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamená se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fomovému černání stonků řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

První výskyty **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** ve slabé intenzitě byly zaznamenány v okresech: Jihlava (Velký Beranov, 15.4.), České Budějovice (Čejovice u Hluboké nad Vltavou, 16.4.), Tábor (Dolní Hořice, 16.4., Chlebov, 18.4., Bechyňská Smoleč, 19.4.), Strakonice (Katovice, 18.4.), Pelhřimov (Bákovice, 18.4.), Jindřichův Hradec (Pleše, 18.4., Řípec, 18.4.).

Hodnotí se vrcholová květenství 50 rostlin (na deseti místech vždy 5 sousedících rostlin) na obvodu porostu. Hodnocení letové aktivity a prvních náletů se provádí pomocí alespoň jedné žluté misky na porost (asi od konce února nebo počátku března), která je umístěna asi 5 m od okraje pole.

Cílená chemická ochrana by měla plynule navázat na jarní ošetření v období prvního výskytu zelených pupat. Často stačí ošetření pouze okrajů porostu. Práh škodlivosti v růstové fázi, kdy jsou pupata uzavřená, jsou 1 až 2 brouci na rostlinu.

První výskyt dospělců **dřepčíka olejkového (*Psylliodes chrysocephala*)** v Mörickeho miskách byl zjištěn v okrese Písek (Lučkovice, 15.4.), Tábor (Dolní Hořice, 16.4., Chlebov, 18.4.), Třebíč (Zárubice, 17.4.).

První výskyt **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** v Mörickeho miskách byly pozorovány v těchto okresech: Jihlava (Velký Beranov, 15.4.), Písek (Lučkovice, 15.4.), Strakonice (Katovice, 16.4.), Tábor (Chlebov, 16.4.), Jindřichův Hradec (Řípec, 16.4., Děbolín, 16.4.), Pelhřimov (Horní Cerekev, 18.4.). Silný výskyt byl zjištěn v okrese Písek (Lučkovice, 18.4.), střední výskyt v okrese Pelhřimov (Bácovice, 18.4.).

První výskyt **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus quadridens*)** v Mörickeho miskách byly zjištěny v okresech: Písek (Lučkovice, 15.4.), České Budějovice (Čejkovice u Hluboké nad Vltavou, 16.4.), Strakonice (Katovice, 16.4.), Tábor (Chlebov, 18.4.), Pelhřimov (Horní Cerekev, 18.4.), Jindřichův Hradec (Děbolín, 19.4.). Silný výskyt byl zjištěn v okrese Písek (Lučkovice, 18.4.), střední výskyt v okrese Pelhřimov (Bácovice, 18.4.).

Zjišťování výskytu brouků v Mörickeho miskách se provádí 2 x týdně ve 2 miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu brouků. Mörickeho misky nebo žluté lepové desky se umístí na 2 protilehlé strany vybraného porostu, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou. Aby se snížilo povrchové napětí vody, kápne se do každé misky saponátový přípravek a při jarních mrazících se přidá lžice kuchyňské soli, aby voda nezamrzala. Množství brouků se kontroluje tak, že se obsah misky přelije přes husté síto a brouci se po usušení určí a spočítají.

OŠETŘENÍ se provádí ihned po zjištění, že průměrný výskyt brouků krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) přesáhl 3 ks na 1 misku a 1 den, u krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus palidactylus*) přesáhl 5 ks na 1 misku a 1 den.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl pozorován v okrese Tábor (Chlebov, 16.4., Bechyňská Smoleč, 16.4.), Jindřichův Hradec (Řípec, 16.4.), Jihlava (Velký Beranov, 18.4.). Slabé výskyt byly pozorovány v okresech: Strakonice (Katovice, 16.4.), Pelhřimov (Humpolec, 16.4.), Tábor (Dolní Hořice, 16.4.), Třebíč (Zárubice, 17.4.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

PÍCNINY

JETEL LUČNÍ (RF 25)

V porostech převažuje fáze prodlužovacího růstu lodyh případně listová růžice vytvořena.

Silné výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly pozorovány v okrese České Budějovice (Lišov, 19.4., Křtěnov, 18.4., Všemyslice, 18.4., Hosín, 18.4., Pelejovice, 18.4.), střední výskyt pozorovány v okrese Jindřichův Hradec (Pohoří u Kardašovy Řečice, 18.4.), České Budějovice (Olešník, 18.4.) a v okrese Tábor (Dolní Hořice, 15.4.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLEN (RF 02-07 BBCH)

Líhnutí zakladatelek **mšice makové (*Aphis fabae*)** na rašících pupenech pozorováno v okrese Tábor (Tábor, 19.4.).

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Za oblastní odbor zpracovali: Ing. Pavla Fialová a Lukáš Čech